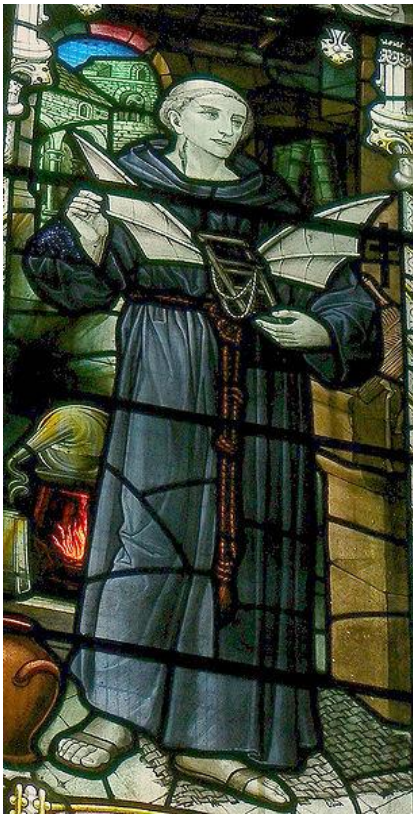

Eilmer van Malmesbury

Vliegen als een vogel in de oneindige vrijheid van een driedimensionale wereld. Wie wil dat niet? Velen probeerden het door met vleugels die al of niet van vogelveren voorzien waren van een toren te springen. Meestal resulteerde het in een dalhoek van 90 graden, met bijbehorende harde landing en konden ze hun korte ervaring niet meer navertellen.

De laatste in de rij torenspringers was de Oostenrijkse kleermaker *Franz Reichelt*. Zijn opzet was niet meer het vliegen want dat dat werd al bijna tien jaar in de praktijk gebracht. Franz had een pak gemaakt dat hem langzaam moest laten dalen zoals bij een parachute. Mogelijk had hij gehoord van *Percival Spencer* die in 1889 in Ierland al een succesvolle parachutesprong had gemaakt.

Reichelt springt op 4 februari 1912 van de Eiffeltoren en het Pathé journaal is erbij. Als een zak aardappelen valt hij in het gras onder de toren. Het enige wetenschappelijke tintje aan deze dag wordt verzorgd door een van de aanwezigen die de diepte van zijn afdruk in de grond opmeet...

In de Middeleeuwen schijnt het torenspringen met enige regelmaat uitgevoerd te zijn. En dan bedoel ik natuurlijk personen met vleugels of vliegpakken. Jan van Schaffelaar telt niet mee, want die deed het zonder vleugels.

We kennen allemaal de plannen en tekeningen van Leonardo da Vinci, waarin hij zelfs een vliegmachine, de 'ornithopter' beschreef, maar de oudste geschriften waarin de mogelijk van vliegen wordt beschreven zijn van de hand van de Franciscaner monnik *Roger Bacon* (1214 – 1292). De Engelse Bacon was overtuigd van de grote kracht van de rede en vond dat je door zaken te beredeneren dingen kon doen die onmogelijk leken. Bijvoorbeeld het bouwen van een machine waarin iemand in staat werd gesteld om te vliegen. Hij schreef zijn ideeën op, maar zijn manuscript uit 1260 "Over de Geweldige Krachten van Vaardigheid en Natuur" werd pas zo'n driehonderd jaar na zijn dood uitgegeven. Bacon's onderzoek is heel uitzonderlijk, want in de middeleeuwen werden allerlei verschijnselen doorgaans aan tovenarij toegeschreven als de Bijbel er geen antwoord op kon geven. Roger Bacon was voorstander van het verkrijgen van kennis door ervaring, dus door proeven te doen. Een heel nieuwe gedachte in de dertiende eeuw!

Het manuscript beschrijft twee mogelijke manieren waarop een mens zou kunnen vliegen. Het eerste is een vage beschrijving van een machine die je 'ornithopter' zou kunnen noemen.

De tweede beschrijving is meer gedetailleerd en beschrijft een wereld die met 'etherische lucht' is gevuld. Dit is belangrijk, want Bacon beschrijft de lucht als een soort vloeistof waarin lichtere voorwerpen zouden kunnen drijven, zoals boten op het water. Hij beschrijft ook methoden om de lucht in een bol dunner te maken zodat hij in de lucht blijft drijven. Dit schrijft hij dus meer dan vijfhonderd jaar vóór de eerste vlucht met een heteluchtballon!

Een belangrijke opmerking van Bacon is deze: “Er is een instrument waarmee men kan vliegen, hoewel ik het nooit zelf zag, noch iemand ken die het zelf ooit gezien heeft, maar ik heb de naam gehoord van iemand die zoiets heeft uitgevonden”.

Het is heel goed mogelijk dat Bacon naar een landgenoot verwijst. Dat is de Benedictijner monnik Eilmer van Malmesbury. De abdij van Malmesbury bestaat nog steeds en ligt tussen de Britse steden Bristol en Swindon.

Eilmer was een van de eerste torenspringers. In tegenstelling tot Eilmer overleefden zijn navolgers zo'n sprong zelden of nooit, maar hij slaagde er in om een ruim 200 meter lange daalvlucht te maken met een apparaat van latten en doek. De vlucht zou ongeveer 15 tellen geduurd hebben. Eilmers landing was hard en hij brak beide benen. Bovendien raakte hij verlamd.

Vermoedelijk maakte hij zijn vlucht rond 1010. Eilmer is zeer oud geworden want hij heeft tweemaal de komeet van Halley gezien. Aangezien die een omlooptijd heeft van ongeveer 76 jaar, leefde hij dus al in 989 en zeker nog in 1066, het jaar waarin Willem de veroveraar Engeland binnenviel.

Eilmer was op latere leeftijd een geleerd man, maar in zijn jonge jaren een beetje onbezonnen. Denkende dat Icarus en Daedalus echt gevlogen hadden, sprong hij van de toren. De oorzaak van zijn falen lag volgens hem in het feit dat hij vergeten was een staart te gebruiken.

Dankzij een geschrift van de middeleeuwse historicus *William of Malmesbury* uit ongeveer 1125, is de vlucht van Eilmer in de archieven bewaard gebleven. William was namelijk ook monnik in hetzelfde klooster en heeft vrijwel zeker mensen gesproken die de oude Eilmer nog gekend hebben.

En wat betreft Franz Reichelt, zou hij zijn pak ooit eens getest hebben door er een baal hooi in te stoppen en dat van een toren te werpen? Ik bekijk het filmpje nog eens. Hij aarzelt heel lang alvorens te springen. Tijdens zijn val is hij niet actief bezig om zijn lot te ontlopen. Geen wilde armgebaren, niets...

Ben ik hier getuige van een zelfmoord?

Hans Walrecht

Franz Reichelt's sprong: <http://www.youtube.com/watch?v=BepyTSzueno>